

LA DÈCADA TRASBALSADA

Xavier
Theros

A dalt, guàrdies civils desplegats el 1903 al Saló de Sant Joan.
A sota, manifestació feminista anticlerical el 1910.

Josep Brangulí_ANC / Frederic Ballel_AFB

"A Barcelona, els primers vint minuts i quaranta segons del segle XX, en realitat, no van existir. Els rellotges es van aturar durant aquesta estona, ja que calia adaptar-se a la nova hora oficial, d'acord amb el mesurament precís del meridià de Greenwich". Així comença *La ciutat trasbalsada* (Albertí Editor i Ajuntament de Barcelona), de Ròmul Brotons, un dels cronistes més prolífics de la ciutat, que aquesta vegada presenta un llibre sobre els primers deu anys del segle passat a casa nostra. Amb voluntat divulgativa i entenedora, aquesta obra ens acosta, amb l'ajut de plànols i fotografies, a una etapa convulsa i decisiva de la nostra història, que ja avançava molts dels conflictes que s'anirien desenvolupant en dècades posteriors.

Aquell 1 de gener del 1901 "s'alçà núvol i ventós, circumstància que feia incrementar la sensació de fred". Barcelona s'estava transformant, l'Eixample acollia idees arquitectòniques i urbanístiques que s'expandirien a la resta dels barris. I des de 1897 les poblacions del pla barceloní s'hi estaven integrant; la penúltima seria Horta, que ho faria el 1904. La petita i ensopida capital catalana somiava convertir-se en una gran metròpoli, similar a les seves homòlogues europees i nord-americanes. Aquesta ambició es va materialitzar en la Via Laietana, un carrer ample i modern que travessava pel mig la ciutat antiga. I en la conquesta de Collserola, que va fer d'aquells turons el lloc de residència de les principals fortunes barcelonines. L'obertura de l'avinguda del Tibidabo i l'arribada del tramvia a Vallvidrera van ultrapassar un dels límits urbans de la ciutat, que havia crescut a la vora de la mar.

El nou segle prometia grans millores de tota mena. Són els anys de la revolució elèctrica –que arriba a fàbriques i llars–, dels primers automòbils i dels autobusos, llavors anomenats autoòmnibus, la primera línia dels quals circulava entre les places de Catalunya i de la Trilla. L'endemà mateix de la seva inauguració un dels vehicles ja va ser envestit per un tramvia. També va ser el moment dels grans edificis emblemàtics, com l'Hospital Clínic, el Palau de la Música Catalana i la Casa Milà, més coneguda com la Pedrera, que va ser objecte de moltes bromes i crítiques. En aquells anys apareix una poderosa cultura de masses, representada pel cinema. El Paral·lel passa a ser el lloc d'esbarjo preferit per les classes populars, que hi anaven atretes pel teatre i el circ, i per músiques com el cuplet o el tango.

Les famílies benestants preferien el desaparegut hipòdrom de Can Tunis, on les distracci-

ons incloïen des de l'enlairament de globus fins a les demostracions hípiques. Va arribar també la passió pels esports, com el ciclisme, el motociclisme, l'automobilisme, les regates, la natació, el tennis i el futbol. Un altre gran fenomen d'aquella època va ser l'extensió de la premsa, que va conèixer un gran èxit gràcies a la cobertura gràfica que van tenir notícies com els enterraments del doctor Robert i de mossèn Cinto Verdager. Explicaven les cròniques que els fanals es van cobrir amb gases negres, i que milers de persones van acompanyar el fèretre del poeta.

Els grans canvis d'aquella primera dècada del segle XX es van produir en l'àmbit polític,

que va veure la consolidació del catalanisme, el feminisme i l'anarquisme. Van ser els anys de les bombes i de l'anticlericalisme, que va tenir la seva màxima expressió amb la crema dels convents durant la Setmana Tràgica. També el populisme lerrouxista i la violenta intervenció dels militars, que el 1905 van destrossar la seu de la revista *Cu-cut!*, van marcar el futur tarannà de la ciutat. Brotons ha abocat en aquest llibre els principals episodis d'uns anys imprescindibles, en què no podien faltar anuncis publicitaris dels magatzems El Siglo, els automòbils Hispano-Suiza, la sastreria Pantaleoni o el tractament contra l'obesitat amb "glòbulos de tiroidina". ●